Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

19 päivänä maaliskuuta 2013*

Muutoksenhaut — Valtiontuet — France Télécomin hyväksi toteutetut rahoitustoimenpiteet — Osakaslainaa koskeva suunnitelma — Ranskan hallituksen jäsenen julkiset ilmoitukset — Päätös, jossa tuki todetaan yhteismarkkinoille soveltumattomaksi ja jossa ei määrätä sen takaisin perimisestä — Valtiontuen käsite — Taloudellisen edun käsite — Valtion varojen sitomisen käsite

Yhdistetyissä asioissa C-399/10 P ja C-401/10 P,

joissa on kyse Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 56 artiklaan perustuvasta kahdesta valituksesta, jotka on pantu vireille 4.8. ja 3.8.2010,

Bouygues SA, kotipaikka Pariisi (Ranska), ja

Bouygues Télécom SA, kotipaikka Boulogne-Billancourt (Ranska),

edustajinaan avocat C. Baldon, avocat J. Blouet-Gaillard, avocat J. Vogel, avocat F. Sureau ja avocat D. Theophile,

valittajina,

ja joissa valittajien vastapuolina ja muina osapuolina ovat

Euroopan komissio, asiamiehinään C. Giolito, D. Grespan ja S. Thomas, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

Ranskan tasavalta, asiamiehinään G. de Bergues ja J. Gstalter,

kantajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

joita tukevat

Saksan liittotasavalta, asiamiehinään T. Henze ja J. Möller, avustajanaan Rechtsanwalt U. Soltész,

väliintulijana muutoksenhakuasteessa,

France Télécom SA, kotipaikka Pariisi, edustajinaan aluksi avocat S. Hautbourg, avocat S. Quesson ja avocat L. Olza Moreno, sittemmin S. Hautbourg ja S. Quesson, ja

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

Association française des opérateurs de réseaux et services de télécommunications (AFORS Télécom), kotipaikka Pariisi,

kantajina ensimmäisessä oikeusasteessa,

ja

Euroopan komissio, asiamiehinään C. Giolito, D. Grespan ja S. Thomas, prosessiosoite Luxemburgissa,

valittajana,

ja joissa valittajien vastapuolina ja muina osapuolina ovat

Ranskan tasavalta, asiamiehinään G. de Bergues ja J. Gstalter,

kantajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

jota tukee

Saksan liittotasavalta, asiamiehinään T. Henze ja J. Möller, avustajanaan Rechtsanwalt U. Soltész,

väliintulijana muutoksenhakuasteessa,

Bouygues SA, kotipaikka Pariisi,

Bouygues Télécom SA, kotipaikka Boulogne-Billancourt,

edustajinaan avocat C. Baldon, avocat J. Blouet-Gaillard, avocat J. Vogel, avocat F. Sureau ja avocat D. Theophile,

France Télécom SA, kotipaikka Pariisi, edustajinaan aluksi avocat S. Hautbourg, avocat S. Quesson ja avocat L. Olza Moreno, sittemmin avocat S. Hautbourg ja avocat S. Quesson, ja

Association française des opérateurs de réseaux et services de télécommunications (AFORS Télécom), kotipaikka Pariisi,

kantajina ensimmäisessä oikeusasteessa,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, varapresidentti K. Lenaerts, jaostojen puheenjohtajat A. Tizzano, M. Ilešič ja J. Malenovský sekä tuomarit U. Lõhmus, E. Levits, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev (esittelevä tuomari), J.-J. Kasel ja M. Safjan,

julkisasiamies: P. Mengozzi,

kirjaaja: hallintovirkamies A. Impellizzeri,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 13.3.2012 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 28.6.2012 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Bouygues SA ja Bouygues Télécom SA (jäljempänä yhdessä Bouygues-yhtiöt) yhtäältä ja Euroopan komissio toisaalta vaativat muutoksenhaussaan unionin yleisen tuomioistuimen yhdistetyissä asioissa T-425/04, T-444/04, T-450/04 ja T-456/04, Ranska ym. v. komissio, 21.5.2010 antaman tuomion (Kok., s. II-2099; jäljempänä valituksenalainen tuomio), jolla unionin yleinen tuomioistuin on yhtäältä kumonnut valtiontuesta, jonka Ranska on myöntänyt France Télécomille, 2.8.2004 tehdyn komission päätöksen 2006/621/EY (EUVL 2006, L 257, s. 11; jäljempänä riidanalainen päätös) 1 artiklan, ja toisaalta todennut, että lausunnon antaminen kyseisen päätöksen 2 artiklan kumoamisvaatimuksesta raukeaa, kumoamista.

Asian tausta

Yleinen asiayhteys

2 France Télécom SA (jäljempänä FT), verkko- ja telepalvelujen operaattori ja tarjoaja, perustettiin vuonna 1991 julkisoikeudellisena oikeushenkilönä, ja se on 31.12.1996 lähtien ollut osakeyhtiö. Vuoden 1997 lokakuusta lähtien FT on noteerattu pörssissä. Vuonna 2002 Ranskan valtion osuus FT:n osakepääomasta oli 56,45 prosenttia, ja muu osa muodostui yksityisten sijoittajien osakkeista (32,25 %), omista osakkeista (8,26 %) ja yrityksen työntekijöiden osakkeista (3,04 %).

3 FT julkaisi vuoden 2002 ensimmäisellä neljänneksellä vuoden 2001 tilinsä, jotka osoittivat 63,5 miljardin euron nettovelan ja 8,3 miljardin euron tappion.

4 Vuoden 2002 maaliskuun ja kesäkuun välisellä jaksolla luottoluokitusyritykset Moody's ja Standard & Poor's (jäljempänä S & P) laskivat FT:n luottoluokitusta, ja ne luokittelivat myös sen tulevaisuudennäkymät huonoiksi. Moody's laski 24.6.2002 FT:n lyhyen ja pitkän ajan luottoluokituksen alimmalle varmalle investointitasolle (investment grade). Samanaikaisesti FT:n osakkeiden arvo laski merkittävästi.

5 Ranskan talous-, valtiovarain- ja teollisuusministeri totesi Les Échos -lehdessä 12.7.2002 julkaistussa haastattelussa (jäljempänä 12.7.2002 annettu ilmoitus) FT:n taloudellisesta tilanteesta, että jos FT:llä olisi rahoitusvaikeuksia, Ranskan valtio tekisi niiden voittamiseksi tarvittavat päätökset.

6 Samana päivänä S & P laski FT:n pitkän ajan luottoluokituksen alimmalle varmalle investointitasolle todeten, että tämä taso säilyy vain Ranskan valtion FT:tä koskevien ilmoitusten vuoksi.

7 Ranskan viranomaiset ilmoittivat 12.9.2002, että ne olivat hyväksyneet FT:n pääjohtajan eron.

8 FT julkaisi 13.9.2002 puolivuotistilinsä, jotka vahvistivat, että 30.6.2002 FT:n konsolidoidut omat varat olivat 440 miljoonaa euroa tappiolla ja että sen nettovelka oli 69,69 miljardia euroa, johon sisältyi vuosien 2003–2005 aikana erääntyviä 48,9 miljardin euron joukkovelkakirjalainoja.

9 FT:n taloudellisesta tilanteesta 13.9.2002 annetussa lehdistötiedotteessa Ranskan viranomaiset ilmoittivat lähinnä, että Ranskan valtio tukee FT:n omien varojen vahvistamista ja toteuttaa tarpeen vaatiessa toimenpiteitä, jotta FT välttyy rahoitusvaikeuksilta.

10 Samana päivänä Moody's muutti FT:n velkanäkymiä negatiivisesta vakaiksi, koska Ranskan valtio oli vahvistanut tukensa FT:lle.

11 FT:n uusi pääjohtaja nimitettiin 2.10.2002. Tämän nimityksen julkaisevassa lehdistötiedotteessa vahvistettiin tämän tuomion 9 kohdassa mainittuun, 13.9.2002 annettuun lehdistötiedotteeseen sisältyvä ilmoitus.

12 FT:n uusi johto esitti yrityksen hallintoneuvoston 4.12.2002 pidetyssä kokouksessa toimintasuunnitelman nimeltä ”Ambition France Télécom 2005” (jäljempänä Ambition 2005 -suunnitelma), jolla oli tarkoitus saada FT:n talous tasapainoon korottamalla yrityksen omaa pääomaa 15 miljardilla eurolla.

13 Ambition 2005 -suunnitelman lisäksi 4.12.2002 julkaistiin talous-, valtiovarain- ja teollisuusministerin lehdistötiedote (jäljempänä 4.12.2002 annettu ilmoitus), jossa todettiin seuraavaa:

”Valtiovarainministeri – – vahvistaa [Ranskan] valtion tuen [FT:n] hallintoneuvoston 4. joulukuuta [2002] hyväksymälle toimintasuunnitelmalle. 1) [FT-konserni] muodostaa kiinteän teollisuuskompleksin, jonka saavutukset ovat merkille pantavia. [FT:n] on kuitenkin löydettävä keinot epävakaan rahoitusrakenteensa vakauttamiseksi sekä oman pääoman tarpeen ja keskipitkän aikavälin jälleenrahoitustarpeen täyttämiseksi. Tämä tilanne johtuu aiemmista epäonnistuneista sijoituksista, jotka hoidettiin ja toteutettiin huonosti suurimman ’rahoituskuplan’ aikaan, sekä yleisemmin katsottuna heikentyneistä markkinoista. [FT:llä] ei ollut mahdollisuutta rahoittaa kehitystään muulla kuin velalla, mikä vaikeutti tilannetta. 2) [Ranskan] valtio, joka on FT:n enemmistöosakas, pyysi uusia johtajia tasapainottamaan yrityksen taloutta siten, että konsernin eheys säilyy – –. 3) Kun otetaan huomioon johtajien laatima toimintasuunnitelma ja sijoituksista odotettu tuotto, [Ranskan] valtio osallistuu FT:n pääoman korottamiseen 15 miljardilla eurolla suhteessa omistusosuuteensa, mikä merkitsee 9 miljardin euron sijoitusta. Valtio-omistaja [Ranska] katsoo näin toimivansa järkevän sijoittajan tavoin. [FT:n] vastuulla on määrittää, miten ja millä aikataululla pääoman korotus toteutetaan. [Ranskan] hallitus toivoo, että tässä toimenpiteessä otetaan erityisesti huomioon yksityisten sijoittajien sekä [FT:n] osakkeita omistavien työntekijöiden tilanne. Antaakseen [FT:lle] mahdollisuuden markkinatoimenpiteen käynnistämiseen mahdollisimman edulliseen aikaan [Ranskan] valtio on valmis ennakoimaan osuuttaan [FT:n] pääoman korotuksessa ja asettaa sen käyttöön väliaikaisen markkinaehtoisen osakaslainan. 4) Teollista ja kaupallista toimintaa harjoittavan julkisen laitoksen [Entreprise de recherches et d’activités petrolières (jäljempänä ERAP)] hallintaan siirretään [Ranskan] valtion koko omistusosuus [FT:stä]. ERAP ottaa rahoitusmarkkinoilta velkaa rahoittaakseen [Ranskan] valtion osuuden [FT:n] pääoman korotuksessa.”

14 FT laski 11.12. ja 12.12.2002 liikkeeseen kaksi joukkovelkakirjalainaa, joiden kokonaismäärä oli 2,9 miljardia euroa.

15 S & P täsmensi 17.12.2002, että vuoden 2002 heinäkuusta lähtien Ranskan valtion tuki oli ollut yksi avaintekijöistä FT:n luottoluokituksen pitämisessä varmalla investointitasolla ja että sen ilmoitus osakaslainasta ja sitoutumisesta – suhteessa omistusosuuteensa – FT:n pääomarakenteen vahvistamiseen 15 miljardilla eurolla muodostivat todisteen tästä tuesta.

16 ERAP toimitti 20.12.2002 FT:lle parafoidun ja allekirjoitetun osakaslainasopimusluonnoksen (jäljempänä osakaslainatarjous). FT ei allekirjoittanut sopimusluonnosta, eikä osakaslainaa koskaan toteutettu.

17 FT laski 15.1.2003 liikkeeseen joukkovelkakirjalainoja, joiden kokonaismäärä oli 5,5 miljardia euroa. Näihin joukkovelkakirjalainoihin ei liittynyt valtion vakuutta tai takausta. FT uusi 10.2.2003 erääntyvän osan 15 miljardin euron syndikoidusta luotosta.

18 Ambition 2005 -suunnitelman mukainen oman pääoman korotustoimenpide käynnistettiin 4.3.2003. FT korotti pääomaansa 24.3.2003 yhteensä 15 miljardilla eurolla. Ranskan valtio osallistui pääoman korotukseen suhteessa omistusosuuteensa FT:n osakekannasta eli 9 miljardilla eurolla. Toimenpide päätettiin 11.4.2003.

19 FT:n vuoden 2002 tilikauden tulos oli 21 miljardia euroa tappiollinen ja nettovelka lähes 68 miljardia euroa. FT julkisti 5.3.2003 vuoden 2002 tilinsä, joista kävi ilmi, että yrityksen liikevaihto oli kasvanut 8,4 prosenttia, liiketoiminnan tulos ennen poistoja 21,1 prosenttia ja operatiivinen tulos 30,9 prosenttia. Ranskan valtion omistusosuus FT:stä 14.4.2003 oli 58,9 prosenttia, josta 28,6 prosenttia ERAP:n välityksellä.

Hallinnollinen menettely ja riidanalainen päätös

20 Ranskan tasavalta ilmoitti komissiolle 4.12.2002 Ambition 2005 -suunnitelmaan sisältyvistä taloudellisista toimenpiteistä, joihin kuului myös osakaslainasuunnitelma.

21 Bouygues-yhtiöt, kaksi Ranskan oikeuden mukaan perustettua yhtiötä, joista toinen on Ranskan matkapuhelinmarkkinoilla toimiva Bouygues Télécom SA, jättivät 22.1.2003 komissiolle kantelun, joka koski muun muassa kahta Ranskan valtion FT:lle väitetysti myöntämää valtiontukea, koska Ranskan viranomaiset yhtäältä olivat antaneet kaksi julkista ilmoitusta FT:n hyväksi heinäkuusta 2002 alkaen (jäljempänä heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset), ja toisaalta olivat antaneet 4.12.2002 ilmoituksen 9 miljardin euron suuruisesta osakaslainatarjouksesta.

22 Komission päätös aloittaa EY 88 artiklan 2 kohdassa määrätty muodollinen tutkintamenettely muun muassa Ranskan valtion FT:n hyväksi käyttöön ottamista rahoitustoimenpiteistä (jäljempänä muodollisen tutkintamenettelyn aloittamisesta tehty päätös) julkaistiin Euroopan unionin virallisessa lehdessä 12.3.2003 (EUVL C 57, s. 5).

23 Komissio antoi Ranskan viranomaisille 3.8.2004 riidanalaisen päätöksen tiedoksi. Kyseisen päätöksen 1 artiklassa säädetään, että ”[Ranskan tasavallan FT:lle] joulukuussa 2002 9 miljardin euron luottolimiittinä myöntämä osakaslaina on yhteismarkkinoille soveltumatonta valtiontukea, kun sitä tarkastellaan heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten perusteella”. Kyseisen päätöksen 2 artiklan mukaan ”edellä 1 artiklassa tarkoitettu tuki ei ole takaisin perittävää tukea”.

24 Komissio totesi kyseisen päätöksen 17–26 perustelukappaleessa, että FT kärsi kesäkuusta 2002 lähtien vakavista rakenteellisista ongelmista ja esitti epätasapainoisen tilinpäätöksen. Mainitun päätöksen 37 perustelukappaleesta käy ilmi, että 12.7.2002 annetun ilmoituksen päivänä luottoluokitusyritykset S & P ja Moody’s olivat luokittelemaisillaan yrityksen velan spekulatiiviselle tasolle (junk bond).

25 Komissio katsoi näin ollen riidanalaisen päätöksen 39 perustelukappaleessa, että FT joutui heinäkuussa 2002 luottamuskriisiin, joka uhkasi estää aiotut jälleenrahoitukset ja luoda sille maksuvalmiusriskejä vuonna 2003. Se täsmensi erityisesti kyseisen päätöksen 212 ja 222 perustelukappaleessa, että Ranskan viranomaisten 13.9. ja 2.10.2002 antamien lehdistötiedotteiden perusteella Moody’s ja S & P olivat muuttaneet arviotaan FT:n velkojenhallinnasta, ja se viittasi markkinoiden luottamuksen lisääntymiseen.

26 Komissio totesi riidanalaisen päätöksen 185–187 perustelukappaleessa, että joulukuussa 2002 toteutettuja toimenpiteitä, joita ilmoitus koski, edelsivät heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset, ja se katsoi, että näillä ilmoituksilla oli varmasti vaikutusta siihen, miten markkinat ja talouden toimijat suhtautuivat FT:n tilanteeseen joulukuussa 2002. Se katsoi, että mainittuja ilmoituksia ja toimenpiteitä voidaan näin ollen analysoida kokonaisuutena.

27 Tämä toimielin on täsmentänyt kyseisen päätöksen 188, 189 ja 203–219 perustelukappaleessa, että 12.7.2002 annetulla ilmoituksella on sen mukaan varmasti ollut vaikutusta markkinoihin ja että FT on saanut siitä taloudellista etua. Se katsoi kuitenkin lukuisia oikeudellisia argumentteja analysoituaan, ettei sillä ollut riittävästi tietoja todistaakseen, että tällä ilmoituksella sidottiin ainakin potentiaalisesti valtion varoja.

28 Sitä vastoin riidanalaisen päätöksen 194–196 perustelukappaleessa komissio katsoi, että osakaslainatarjous on FT:n hyväksi myönnettyä etua ja sillä on potentiaalisesti sidottu valtion varoja. Tämän tarjouksen perusteella FT voi lisätä rahoituskeinojaan ja vakuuttaa markkinat kyvystään maksaa erääntyvät lainat. Toisaalta valtiolle koitui mahdollisia lisäkustannuksia sen ilmoittaessa osakaslainan käyttöön asettamisesta ja täyttäessä kyseisen käyttöön asettamisen ennakkoedellytyksiä, jolloin markkinoilla syntyi mielikuva, että laina oli käytännössä jo asetettu käyttöön, ja lopuksi vielä osakaslainasopimuksen lähettämisestä.

29 Kyseisen päätöksen 197–201 perustelukappaleessa komissio katsoi myös, että telealan kaltaisella kilpailuun perustuvalla alalla FT:n saamat edut herkästi vääristävät tai uhkaavat vääristää kilpailua ja että ne ovat omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

30 Komissio totesi riidanalaisen päätöksen 203–256 perustelukappaleessa, etteivät ilmoitetut toimenpiteet täytä erityisesti heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten markkinoihin kohdistuvan vaikutuksen valossa valistuneen yksityisen markkinataloussijoittajan eivätkä vaikeuksissa olevien yritysten pelastamis- ja rakenneuudistustuen kriteerejä. Näin ollen se päätteli, että kyseessä olevat toimenpiteet olivat yhteismarkkinoille soveltumatonta valtiontukea.

31 Komissio katsoi kuitenkin, ettei tämän tuen vaikutusta voitu täsmällisesti arvioida ja että muusta kuin osakaslainatarjouksesta muodostuvan tuen kokonaisarviointi suhteessa sen soveltuvuuteen valtiontukea koskevien sääntöjen kanssa oli uutta, joten se katsoi kyseisen päätöksen 257–264 perustelukappaleessa, että puolustautumisoikeuksien ja luottamuksensuojan periaatteiden noudattaminen estävät sen takaisin perimisen.

Asian käsittelyn vaiheet unionin yleisessä tuomioistuimessa ja valituksenalainen tuomio

32 Ranskan tasavalta, FT ja Bouygues-yhtiöt vaativat unionin yleisessä tuomioistuimessa nostamillaan kanteilla riidanalaisen päätöksen kumoamista, ja Association française des opérateurs de réseaux et services de télécommunications (AFORS Télécom) vaatii kyseisen päätöksen osittaista kumoamista.

33 Riidanalaisen päätöksen 1 artiklaa koskevan kumoamisvaatimuksensa tueksi Ranskan tasavalta ja FT ovat esittäneet toisen kanneperusteen, joka koskee oikeudellisia virheitä EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun valtiontuen käsitteen soveltamisessa ilmoitettuihin toimenpiteisiin, ja kolmannen kanneperusteen, joka koskee ilmeisiä arviointivirheitä heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten sisällön ja/tai väitettyjen vaikutusten osalta.

34 Bouygues-yhtiöt ovat perustelleet riidanalaisen päätöksen 1 artiklan kumoamista koskevaa vaatimustaan, joka perustuu siihen, että komissio oli kieltäytynyt luokittelemasta heinäkuusta 2002 alkaen annettuja ilmoituksia erikseen tai yhdessä tarkasteluina valtiontueksi, ensimmäisellä kanneperusteellaan, joka koskee EY 87 artiklan 1 kohdan rikkomista, ja toisella kanneperusteellaan, joka koskee EY 253 artiklan vastaisten perustelujen ristiriitaisuutta ja riittämättömyyttä.

35 Unionin yleinen tuomioistuin on valituksenalaisessa tuomiossa tutkinut mainittuja kanneperusteita yhdessä siltä osin kuin ne koskevat valtiontuen käsitettä.

36 Mainitun tuomion 126–133 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin on muun muassa hylännyt komission väitteen siitä, että Bouygues-yhtiöiden vaatimus siitä, että riidanalaisen päätöksen 1 artikla olisi kumottava siltä osin kuin komissio oli kieltäytynyt luokittelemasta heinäkuusta 2002 alkaen annettuja ilmoituksia valtiontueksi, oli jätettävä tutkimatta oikeussuojan tarpeen puuttumisen vuoksi, sillä Bouygues-yhtiöt kyseenalaistivat vain riidanalaisen päätöksen perustelut, eivätkä ne saaneet lisäetua sen toteamisesta, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset olisivat myös valtiontukea.

37 Valituksenalaisen tuomion 215 kohdasta ilmenee asiakysymyksen osalta, että toimenpiteen luonnehtiminen EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi valtiontueksi edellyttää, että se sisältää etua, joka voi olla muodoltaan erilaista, ja se on suoraan tai välillisesti peräisin valtion varoista.

38 Mainitun tuomion 262 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin on täsmentänyt, että on olemassa edun ja valtion varojen sitomisen liittymistä toisiinsa koskeva vaatimus, jolloin kyseisen edun on liityttävä läheisesti valtion talousarviota rasittavaan vastaavaan kustannukseen tai valtion hyväksymien oikeudellisesti sitovien velvoitteiden perusteella syntyvään ja valtion talousarvioon riittävän konkreettisesti kohdistuvaan taloudelliseen riskiin.

39 Unionin yleinen tuomioistuin on määritellyt valituksenalaisen tuomion 231 kohdassa edun käsitteen edellyttävän, että valtion toimenpiteen seurauksena edunsaajan taloudellinen tilanne ja/tai rahoitustilanne paranee.

40 Nyt käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin on katsonut valituksenalaisen tuomion 259 kohdassa komission osoittaneen, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset, mukaan lukien 4.12.2002 annettu ilmoitus, merkitsivät yhdessä EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun edun myöntämistä FT:lle.

41 Unionin yleinen tuomioistuin on sitä vastoin mainitun tuomion 257 kohdassa päätellyt, että komissio ei ole osoittanut osakaslainatarjouksesta, jonka lähettämistä 20.12.2002 ei tehty julkiseksi, johtuvan erillisen lisäedun olemassaoloa, koska heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset, ja erityisesti 4.12.2002 annettu ilmoitus olivat antaneet FT:lle mahdollisuuden jälleenrahoittaa 9 miljardin euron suuruiset velkansa joukkovelkakirjamarkkinoilla tuolloin vallitsevin ehdoin.

42 Tämän jälkeen unionin yleinen tuomioistuin on paneutunut tarkastelemaan kysymystä siitä, onko komission yksilöimä etu peräisin valtion varoista.

43 Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin on katsonut valituksenalaisen tuomion 269–289 kohdassa muun muassa, ettei heinäkuusta 2002 alkaen annettuja ilmoituksia voida rinnastaa takaukseen eikä niitä voida tulkita siten, että ne aiheuttavat Ranskan valtion varoille valtion varojen siirtämisestä johtuvan riskin, ja se hylkäsi Bouygues-yhtiöiden vaatimuksen riidanalaisen päätöksen 1 artiklan kumoamisesta sillä perusteella, että komissio oli kieltäytynyt luokittelemasta heinäkuusta 2002 alkaen annettuja ilmoituksia valtiontueksi.

44 Unionin yleinen tuomioistuin on katsonut valituksenalaisen tuomion 293 kohdassa 4.12.2002 annetusta ilmoituksesta, etteivät sen enempää komissio kuin Bouygues-yhtiötkään ole väittäneet, että ilmoitus sisältäisi sellaisenaan riittävän täsmällisen, järkkymättömän ja ehdottoman sitoumuksen, jotta sen perusteella olisi voitu päätellä, että kyseessä oli EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu valtion varojen siirto. Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi mainitun tuomion 294–298 kohdassa, ettei komissio ole osoittanut, että 4.12.2002 annettu ilmoitus olisi sisältänyt valtion varojen siirron.

45 Unionin yleinen tuomioistuin on katsonut valituksenalaisen tuomion 299 kohdassa osakaslainatarjouksesta, että siltä osin kuin komissio ei ole osoittanut riittävällä tavalla, että siitä sellaisenaan olisi aiheutunut etua, unionin yleinen tuomioistuin ei sitä suuremmalla syyllä pysty toteamaan, että tähän etuun liittyisi valtion varojen siirto.

46 Unionin yleinen tuomioistuin on tämän jälkeen tutkinut valituksenalaisen tuomion 302–309 kohdassa, saattoiko komissio kuitenkin päätellä heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten ja 4.12.2002 annetun ilmoituksen sekä osakaslainatarjouksen kokonaistarkastelun perusteella, että kyseessä oli valtion varoista johtuva taloudellinen etu.

47 Mainitun tuomion 304 kohdassa on tästä todettu yhtäältä, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset, joissa ei ennakoida erityistä rahoitustukea 4.12.2002 annetussa ilmoituksessa konkretisoidulla tavalla, katkaisivat selvästi sen tapahtumaketjun, joka oli johtanut FT:n jälleenrahoittamiseen.

48 Toisaalta unionin yleinen tuomioistuin on katsonut valituksenalaisen tuomion 309 kohdassa, että vaikka komission oli sallittua ottaa huomioon kaikki ne tapahtumat, jotka edelsivät 4.12.2002 annettua ilmoitusta, määritelläkseen edun, joka johtui rahoitusmarkkinoiden luottamuksen palauttamisesta ja FT:n jälleenrahoituksen ehtojen parantamisesta, tämä etu ”ei kuitenkaan ole vastaavasti pienentänyt valtion menoja tai aiheuttanut talousarvioon kohdistuvaa riittävän konkreettista taloudellista riskiä. Erityisesti on todettava tämän edun olevan erillinen siitä edusta, joka voi aiheutua – – osakaslainaa koskevasta [tarjouksesta] ja jota ei riittävällä tavalla määritelty [riidanalaisessa] päätöksessä”.

49 Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin on päätellyt valituksenalaisen tuomion 310 kohdassa, että komissio on soveltanut väärin EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tuen käsitettä katsoessaan, että osakaslaina sisälsi heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten perusteella FT:n hyväksi myönnettyä tukea, joka oli peräisin valtion varojen siirrosta, ja se on kumonnut riidanalaisen päätöksen 1 artiklan.

Asian käsittelyn vaiheet unionin tuomioistuimessa

50 Saksan liittotasavalta toimitti unionin tuomioistuimeen 20.12.2010 väliintulohakemuksen, jossa se pyysi saada osallistua asioissa C-399/10 P ja C-401/10 P oikeudenkäyntiin tukeakseen Ranskan tasavallan vaatimuksia.

51 Unionin tuomioistuimen presidentti hyväksyi 28.2.2011 antamillaan määräyksillä Saksan liittotasavallan väliintulon asioissa C-399/10 P ja C-410/10 P.

52 Unionin tuomioistuimen presidentin 8.9.2011 antamalla määräyksellä nämä kaksi asiaa yhdistettiin suullista käsittelyä ja tuomion antamista varten.

Asianosaisten vaatimukset

53 Bouygues-yhtiöt vaativat, että unionin tuomioistuin

— kumoaa valituksenalaisen tuomion

— tutkii asian ja kumoaa riidanalaisen päätöksen 1 artiklan siltä osin kuin siinä ei luokitella valtiontueksi 2002 heinäkuusta alkaen annettuja ilmoituksia ja kumoaa tämän päätöksen 2 artiklan siltä osin kuin siinä ei velvoiteta Ranskan tasavaltaa perimään takaisin tukea, jonka FT:n todetaan saaneen

— toissijaisesti, jos se katsoo, ettei asia ole ratkaisuvalmis, palauttaa sen unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi

— velvoittaa komission, FT:n, Ranskan tasavallan ja Saksan liittotasavallan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

54 Komissio vaatii, että unionin tuomioistuin

— kumoaa valituksenalaisen tuomion siltä osin kuin siinä kumotaan riidanalaisen päätöksen 1 artikla ja velvoitetaan komissio vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan ja korvaamaan Ranskan tasavallan ja FT:n oikeudenkäyntikulut

— palauttaa asian unionin yleisen tuomioistuimen tutkittavaksi uudelleen

— toteaa, että oikeudenkäyntikuluista päätetään myöhemmin.

55 FT vaatii, että unionin tuomioistuin

— hylkää valitukset

— muussa tapauksessa palauttaa asian unionin yleisen tuomioistuimen ratkaistavaksi

— siinä tapauksessa, että se kumoaa valituksenalaisen tuomion palauttamatta asiaa unionin yleisen tuomioistuimen ratkaistavaksi, hyväksyy sen ensimmäisessä oikeusasteessa esittämät vaatimukset kokonaan tai osittain

— velvoittaa Bouygues-yhtiöt ja komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

56 Ranskan tasavalta vaatii, että unionin tuomioistuin

— hylkää valitukset

— muussa tapauksessa palauttaa asian unionin yleisen tuomioistuimen ratkaistavaksi

— siinä tapauksessa, että unionin tuomioistuin kieltäytyy palauttamasta asiaa unionin yleisen tuomioistuimen ratkaistavaksi, hyväksyy sen ensimmäisessä oikeusasteessa esittämät vaatimukset kokonaan tai osittain

— velvoittaa Bouygues-yhtiöt ja komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

57 Saksan liittotasavalta esiintyy Ranskan tasavallan vaatimuksia tukevana väliintulijana ja vaatii, että unionin tuomioistuin velvoittaa Bouygues-yhtiöt ja komission korvaamaan lisäksi sen oikeudenkäyntikulut.

Valitukset

58 Bouygues-yhtiöt esittävät valituksensa tueksi kaksi valitusperustetta.

59 Tästä on muistutettava, että Bouygues-yhtiöt olivat nostaneet unionin yleisessä tuomioistuimessa yhtäältä kanteen, jossa vaadittiin riidanalaisen päätöksen 1 artiklan kumoamista siltä osin kuin komissio oli kieltäytynyt luokittelemasta heinäkuusta alkaen annettuja ilmoituksia valtiontueksi ja kyseisen päätöksen 2 artiklan kumoamista (asia T-450/04), sekä toisaalta ne olivat esiintyneet komission vaatimuksia tukevina väliintulijoina FT:n nostaman kanteen yhteydessä, jossa vaadittiin tämän saman päätöksen kumoamista (asia T-444/04).

60 Unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisessa tuomiossa aluksi, että kanne on otettava tutkittavaksi mutta että Bouygues-yhtiöiden vaatimus riidanalaisen päätöksen 1 artiklan kumoamisesta on perusteeton siltä osin kuin komissio on kieltäytynyt luokittelemasta heinäkuusta 2002 alkaen annettuja ilmoituksia valtiontueksi (asia T-450/04); tämän jälkeen se tutki ja totesi perustelluksi FT:n vaatimuksen mainitun päätöksen 1 artiklan kumoamisesta kokonaan (asia T-444/04) ja katsoi lopuksi, että näissä olosuhteissa lausunnon antaminen Bouygues-yhtiöiden saman päätöksen 2 artiklan kumoamista koskevasta vaatimuksesta raukeaa.

61 Näin ollen Bouygues-yhtiöiden ensimmäinen valitusperuste koskee unionin yleisen tuomioistuimen suorittamaa arviointia asiassa T-450/04 ja niitä virheitä, jotka unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt hylätessään niiden vaatimukset siitä, että komission todetaan tehneen oikeudellisen virheen, kun se ei ole luokitellut heinäkuusta 2002 alkaen annettuja ilmoituksia valtiontueksi.

62 Toinen valitusperuste liittyy unionin yleisen tuomioistuimen suorittamaan arviointiin asiassa T-444/04, ja se koskee unionin yleisen tuomioistuimen oikeudellisia virheitä, kun se on kumonnut riidanalaisen päätöksen siltä osin kuin siinä luokitellaan 4.12.2002 annettu ilmoitus ja osakaslainatarjous yhdessä tarkasteluina valtiontueksi. Tämä valitusperuste jakautuu kahteen osaan, joista ensimmäinen koskee myönnetyn edun ja valtion varojen sitomisen välistä välttämätöntä yhteyttä koskevaa oikeudellista virhettä ja toinen siihen kysymykseen liittyvää oikeudellista virhettä, saiko FT etua osakaslainatarjouksesta.

63 Komissio esittää valituksensa tueksi kolme valitusperustetta, joista ensimmäinen koskee valituksenalaisen tuomion ristiriitaista perustelua.

64 Toinen valitusperuste koskee unionin yleisen tuomioistuimen riidanalaisen päätöksen kumotessaan tekemää virhettä siltä osin kuin siinä luokitellaan 4.12.2002 annettu ilmoitus ja osakaslainatarjous yhdessä tarkasteluina valtiontueksi. Tämä valitusperuste jakautuu neljään osaan, joista ensimmäinen koskee myönnetyn edun ja valtion varojen sitomisen välistä välttämätöntä yhteyttä koskevaa oikeudellista virhettä, toinen oikeudellista virhettä, joka liittyy valtion varojen sitomiseen 4.12.2002 annetun ilmoituksen perusteella ja osakaslainatarjoukseen yhdessä tarkasteluina, kolmas FT:n edun tarkasteluun liittyvää oikeudellista virhettä, joka johtuu siitä, ettei ole otettu huomioon komission soveltamaa asiantuntevan yksityisen sijoittajan kriteeriä, ja neljäs sen harkintavallan sivuuttamista, joka komissiolla on, kun se tekee monitahoisia taloudellisia arviointeja.

65 Kolmas valitusperuste koskee riidanalaisen päätöksen virheellistä tulkintaa ja vääristyneellä tavalla huomioon ottamista.

66 Ensinnäkin on tutkittava Bouygues-yhtiöiden ensimmäinen valitusperuste, joka koskee heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten luokittelua valtiontueksi, ja toiseksi Bouygues-yhtiöiden toisen valitusperusteen ensimmäistä osaa ja komission toisen valitusperusteen ensimmäistä osaa yhdessä; nämä koskevat oikeudellisia virheitä, jotka liittyvät 4.12.2002 annetun ilmoituksen ja osakaslainatarjouksen luokitteluun yhdessä tarkasteltuina valtiontueksi.

Bouygues-yhtiöiden ensimmäinen valitusperuste, joka koskee heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten luokittelua valtiontueksi

67 Bouygues-yhtiöiden ensimmäinen valitusperuste koskee sitä, että unionin yleisen tuomioistuimen väitetään tulkinneen valtiontuen käsitettä liian suppeasti, ottaneen Ranskan oikeuden huomioon vääristyneellä tavalla ja tehneen virheen tosiseikkojen oikeudellisessa luokittelussa, kun se on hylännyt näiden vaatimuksen sen toteamisesta, että komissio on tehnyt oikeudellisen virheen kieltäytyessään luokittelemasta heinäkuusta 2002 alkaen annettuja ilmoituksia valtiontueksi.

68 Tältä osin on muistutettava, että Bouygues-yhtiöt vaativat asiassa T-450/04 muun muassa riidanalaisen päätöksen 1 artiklan kumoamista siltä osin kuin siinä hylätään implisiittisesti sekä niiden 22.1.2003 komissiolle jättämässä kantelussa että hallinnollisessa menettelyssä esittämät väitteet, joiden mukaan heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset ovat itsessään valtiontukea.

69 Tämän tuomion 36–43 kohdassa on todettu ja valituksenalaisen tuomion 133 ja 325 kohdasta ilmenee, että unionin yleinen tuomioistuin on todennut, että tämä vaatimus on tutkittava mutta että se on perusteeton.

70 Tästä on aluksi todettava, että kyseessä olevien toimenpiteiden yksityiskohtaisesta kuvailusta, joka sisältyy tutkintamenettelyn aloittamisesta tehdyn päätöksen 39–57 perustelukappaleeseen, ilmenee erityisesti, että tämä päätös koskee yksinomaan ilmoitettuja toimenpiteitä ja ettei komissio näin ollen ole mainitussa päätöksessään kehottanut niitä, joita asia koskee, esittämään huomautuksiaan siitä kysymyksestä, ovatko heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset itsessään valtiontukea.

71 [EY 88] artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22.3.1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 (EYVL L 83, s. 1) 4 artiklan 4 kohdan, 6 artiklan 1 kohdan ja 13 artiklan 1 kohdan sanamuodon mukaan tällainen päätös ja tällainen kehotus vaaditaan sekä hallinnollisen menettelyn kohteen määrittämiseksi että sen varmistamiseksi, että komissiolla on käytettävissään mahdollisimman täydelliset tiedot.

72 Koska komissio ei siten ollut tehnyt mitään täydentävää päätöstä, jolla riidanalaisen päätöksen tekemiseen johtaneen hallinnollisen menettelyn kohdetta olisi voitu laajentaa kysymykseen siitä, olivatko heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset itsessään valtiontukea, tästä seuraa, että tämä toimielin ei ole käsitellyt muodollisen tutkintamenettelyn aloittamista koskevalla päätöksellään Bouygues-yhtiöiden sille 22.1.2003 toimittaman kantelun tätä osaa.

73 Riidanalaisen päätöksen 185 perustelukappaleesta ilmenee, että sen kohteena on komissiolle ilmoitettu osakaslaina ja että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset on otettu huomioon vain siltä osin kuin ne ovat objektiivisesti ottaen olennaisia mainitun lainan arvioimiseksi. Komissio on siten tutkinut mainitut ilmoitukset vain siltä osin kuin ne kuuluvat viimeksi mainitun toimenpiteen asiayhteyteen.

74 Lisäksi komissio on todennut riidanalaisen päätöksen 188, 189, 218 ja 219 perustelukappaleessa, ettei sillä ollut käytettävissään riittävästi seikkoja ottaakseen kantaa siihen, ovatko mainitut ilmoitukset itsessään valtiontukea.

75 Lopuksi riidanalaisen päätöksen 1 artiklasta ilmenee, että siinä luokitellaan ainoastaan osakaslaina yhteismarkkinoille soveltumattomaksi valtiontueksi ja että siinä mainitaan heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten muodostavan vain todetun tuen asiayhteyden.

76 Näissä olosuhteissa on todettava, ettei riidanalaisessa päätöksessä oteta kantaa Bouygues-yhtiöiden kanteluun siltä osin kuin ne väittävät, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset ovat itsessään valtiontukea.

77 Tästä seuraa, että unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen katsoessaan valituksenalaisen tuomion 128 ja 131 kohdassa, että komissio kieltäytyy riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa luokittelemasta heinäkuusta 2002 alkaen annettuja ilmoituksia valtiontueksi. Sitä, ettei komissio ole ottanut kantaa näiden ilmoitusten luokitteluun valtiontueksi Bouygues-yhtiöiden kantelun johdosta, ei voida sellaisenaan rinnastaa kantelijoiden väitteet hylkäävään päätökseen.

78 Unionin yleinen tuomioistuin on siten arvioinut kysymyksiä, joista komissio ei ollut vielä lausunut, ja se on näin sekoittanut hallinnollisen menettelyn ja tuomioistuinkäsittelyn eri vaiheet, mikä on vastoin komission ja unionin tuomioistuimen toimivallan jakamista koskevaa järjestelmää ja oikeussuojajärjestelmää, joista määrätään EUT-sopimuksessa, sekä vastoin hyvän oikeudenhoidon vaatimuksia (ks. vastaavasti asia 60/81, IBM v. komissio, tuomio 11.11.1981, Kok., s. 2639, Kok. Ep. VI, s. 231, 20 kohta).

79 Näin ollen ensimmäinen valitusperuste, joka koskee sitä oikeudellista virhettä, jonka unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt arvioidessaan sitä, oliko komission väitetty kieltäytyminen luokittelemasta heinäkuusta 2002 alkaen annettuja ilmoituksia valtiontueksi, on tehoton.

Bouygues-yhtiöiden toisen valitusperusteen ensimmäinen osa ja komission toisen valitusperusteen ensimmäinen osa, jotka koskevat 4.12.2002 annetun ilmoituksen ja osakaslainatarjouksen luokitteluun valtiontueksi liittyviä oikeudellisia virheitä ja joita tarkastellaan yhdessä

Asianosaisten lausumat

80 Bouygues-yhtiöt ja komissio väittävät ensinnäkin, että unionin yleinen tuomioistuin on valtiontuen olemassaolon toteamiseksi edellyttänyt virheellisesti yksilöidyn edun ja valtion varojen sitomisen välistä yhteenkuuluvuutta, läheistä yhteyttä, samanarvoisuutta ja vastaavuutta. Oikeuskäytännöstä ilmenee, että tämä yhteys voi olla epäsuora ja ettei tällaista samanarvoisuutta tai vastaavuutta edellytetä.

81 Toiseksi ne katsovat, että tapa, jolla unionin yleinen tuomioistuin on päätellyt tämän yhteyden, jättää ottamatta huomioon periaatteen, jonka mukaan SEUT 107 artiklan 1 kohdassa ei erotella toisistaan valtion toimenpiteiden syitä tai tavoitteita, vaan ne määritellään niiden vaikutusten perusteella. Bouygues-yhtiöiden mukaan silloin, kun kyseessä ovat käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan kaltaiset yhden yrityksen hyödyksi toteutettavat ja samaan toimenpidestrategiaan kuuluvat peräkkäiset toimenpiteet, edun ja valtion varojen käytön välistä yhteyttä on arvioitava kokonaisuutena ottamalla huomioon valtion toimenpide kokonaisuutena ja sen jatkuvuus.

82 Komissio täsmentää, että keskenään läheisessä yhteydessä olevia toimenpiteitä, jotka yksitellen tarkasteltuina voisivat jäädä valtiontukea koskevan valvonnan ulkopuolelle, on tutkittava yhdessä, jos niillä saattaisi olla merkittävästi kilpailua vääristävä vaikutus. Niinpä sen mukaan osakaslaina muodostaa valtiontuen, kun sitä tarkastellaan heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten asiayhteydessä.

83 FT ja Ranskan tasavalta väittävät aluksi, että valtiontuen käsite edellyttää riittävän läheistä yhteyttä yritykselle koituvan edun ja valtion rahoituskustannusten välillä. Ne täsmentävät, että oikeuskäytännön mukaan yritysten etuihin kohdistuvat rahoituskustannukset, jotka aiheuttavat valtion verotulojen pienentymisen, eivät merkitse tällaista yhteyttä, kun taas valtion luopuminen verotuloista, jotka se muutoin olisi saanut, merkitsee tällaista yhteyttä, jos epäsuora etu on myönnetty tietyille yrityksille.

84 Ranskan tasavalta katsoo, että valtion varojen sitomisen täytyy olla edun syy eikä sen seuraus. Komissio on sen mielestä kuitenkin kääntänyt tämän päätelmän.

85 Saksan liittotasavalta lisää, että nyt käsiteltävä asia koskee heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten ”toissijaisia vaikutuksia”, jotka eivät merkitse valtion talousarviota rasittavia kustannuksia. Vaikka etu, joka ei aiheuta valtion talousarviota rasittavia kustannuksia, voikin vääristää kilpailua, tämä ei myöskään merkitse sitä, että tällainen toimenpide kuuluisi valtiontukia koskevan valvonnan soveltamisalaan. Komission ja Bouygues-yhtiöiden suosima valtion varojen sitomisen kriteerin laajentava tulkinta aiheuttaisi sen, että suuri joukko jäsenvaltioiden vuoden 2008 talouskriisin aikana antamien ilmoitusten kaltaisia ilmoituksia joutuisi valtiotukea koskevan valvonnan alaisuuteen.

86 FT:n ja Ranskan tasavallan mukaan unionin yleinen tuomioistuin ei ole edellyttänyt, että etu vastaisi valtion sijoittamien varojen määrää. Se on niiden mukaan edellyttänyt vain edun ja valtion talousarviolle aiheutuvien taloudellisten kustannusten vastaavuutta siten, että edun täytyy johtua tällaisesta kustannuksesta. Se on niiden mukaan myös myöntänyt, että valtion varojen sitominen voi johtua valtion talousarvioon riittävän konkreettisesti kohdistuvasta taloudellisesta riskistä, mutta se on perustellusti edellyttänyt oikeudellisesti sitovien velvoitteiden olemassaoloa.

87 Lopuksi FT väittää, että periaate, jonka mukaan SEUT 107 artiklan 1 kohdassa määritellään valtion toimenpiteet niiden vaikutusten perusteella, ei vapauta komissiota yksilöimästä täsmällisesti sitä etua, jonka yritys on saanut, ja tutkimasta, onko se peräisin valtion varoista. Komissio ei sen mukaan voi

siten kokonaistarkastelun perusteella katsoa heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten rasittavan valtion varoja, jotka on mahdollisesti sidottu myöhemmällä, eri toimenpiteellä eli osakaslainatarjouksen lähettämisellä.

88 Lisäksi Ranskan tasavalta toteaa, että unionin yleinen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 301–310 kohdassa suorittanut heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten ja osakaslainatarjouksen kokonaistarkastelun, ja se katsoo, että tämä on perustellusti päätellyt, ettei yksilöityjen etujen ja valtion varojen sitomisen välillä ollut yhteyttä.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

89 Bouygues-yhtiöt ja komissio moittivat unionin yleistä tuomioistuinta lähinnä siitä, että se on tehnyt oikeudellisia virheitä vaatiessaan valtiontuen olemassaolon toteamiseksi yhteyttä yhtäältä sen edun, joka on yksilöitävä erikseen 4.12.2002 annetun ilmoituksen ja osakaslainatarjouksen osalta, ja toisaalta jompaakumpaa näin yksilöityä etua vastaavan valtion varojen sitomisen välillä.

90 Tämän tuomion 40 ja 41 kohdassa on todettu, että unionin yleinen tuomioistuin on katsonut, että edun myöntäminen FT:lle oli osoitettu 4.12.2002 annetun ilmoituksen osalta, mutta ettei osakaslainatarjouksesta johtuvaa erillistä lisäetua ollut todettu.

91 Valituksenalaisen tuomion 262 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin on katsonut, että oikeuskäytännöstä ilmenee, että näin määritellyn edun ”on oltava peräisin valtion varojen siirrosta” ja että tämä ”määritellyn edun ja valtion varojen sitomisen yhteen liittymistä koskeva vaatimus edellyttää pääsääntöisesti, että kyseinen etu liittyy läheisesti valtion talousarviota rasittavaan vastaavaan kustannukseen tai valtion hyväksymien oikeudellisesti sitovien velvoitteiden perusteella syntyvään ja valtion talousarvioon riittävän konkreettisesti kohdistuvaan taloudelliseen riskiin”.

92 Valituksenalaisen tuomion 293–298 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin on tutkinut erikseen 4.12.2002 annettua ilmoitusta. Se on katsonut erityisesti kyseisen tuomion 293–295 kohdassa, ettei sen ole tarkistettava, sisältääkö tämä ilmoitus valtion varojen siirron, koska komissio ja Bouygues-yhtiöt eivät ole esittäneet tällaista väitettä eivätkä esittäneet tästä aiheesta merkityksellisiä tietoja tai todisteita.

93 Unionin yleinen tuomioistuin on lisännyt valituksenalaisen tuomion 296 kohdassa, että ”joka tapauksessa on niin, että [mainitusta] ilmoituksesta johtuva valtion varojen siirto voisi vastata ainoastaan etua, joka aiheutui siinä nimenomaisesti tarkoitetun yhdeksän miljardin euron luottolimiitin antamisesta käyttöön” ja että ”tämä etu on erillinen siitä edusta, joka johtuu heinäkuusta 2002 alkaen annetuista ilmoituksista, sellaisena kuin” se on määritelty riidanalaisessa päätöksessä.

94 Valituksenalaisen tuomion 297 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin on täsmentänyt, että ”määritellyn edun ja valtion varojen [siirtämisen] yhteen liittymistä koskeva vaatimus edellyttää nimittäin, että kyseessä oleva etu vastaa valtion talousarviosta maksettavaa vastaavaa kustannusta – –. Näin ei kuitenkaan ole nyt käsiteltävässä asiassa siltä osin kuin kyse on – – edun, joka aiheutui heinäkuusta 2002 alkaen annetuista ilmoituksista, sekä julkisten varojen väitetyn siirron, joka muodostui 9 miljardin euron suuruisen luottolimiitin käyttöön antamisesta, sellaisena kuin se määriteltiin osakaslainaa koskevasta suunnitelmasta 4.12.2002 annetussa ilmoituksessa, välisestä yhteydestä”.

95 Unionin yleinen tuomioistuin katsoi osakaslainatarjouksesta valituksenalaisen tuomion 299 kohdassa, että siltä osin kuin komissio ei ole osoittanut riittävällä tavalla, että siitä olisi aiheutunut etua, unionin yleinen tuomioistuin ei sitä suuremmalla syyllä pysty toteamaan, että tähän etuun liittyisi valtion varojen siirto.

96 Siltä osin kuin komissio on tukenut toteamuksensa valtiontuen olemassaolosta heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten kokonaistarkasteluun yhdessä osakaslainatarjouksen kanssa, unionin yleinen tuomioistuin on todennut valituksenalaisen tuomion 307 kohdassa, ettei komissio ”vapaudu velvoitteestaan määritellä täsmällisesti etu, joka sisältää valtion varojen vastaavan siirron”, ja kyseisen tuomion 309 kohdassa, että vaikka komission oli sallittua ottaa rahoitusmarkkinoiden luottamuksen palauttamisesta ja FT:n jälleenrahoitusehtojen parantamisesta muodostuvan edun määrittelyn yhteydessä huomioon kaikki ne tapahtumat, jotka edelsivät 4.12.2002 annettua ilmoitusta, tämä etu ”ei kuitenkaan ole vastaavasti pienentänyt valtion menoja tai aiheuttanut talousarvioon kohdistuvaa riittävän konkreettista taloudellista riskiä. Erityisesti on todettava tämän edun olevan erillinen siitä edusta, joka voi aiheutua – – osakaslaina[tarjousta] koskevasta suunnitelmasta ja jota ei riittävällä tavalla määritelty [riidanalaisessa päätöksessä]”.

97 Tästä seuraa, että unionin yleinen tuomioistuin on katsonut, että komissiolla oli velvollisuus tutkia kunkin valtion toimenpiteen osalta erikseen, annettiinko sillä valtion varojen avulla erityinen etu. Lisäksi se on katsonut, että ainoastaan valtion menojen pienentyminen tai talousarvioon riittävän konkreettisesti kohdistuva taloudellinen riski, joka liittyy läheisesti näin yksilöityyn etuun ja vastaa sitä, täyttää SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun valtion varoista tapahtuvan rahoittamisen edellytyksen.

98 Tästä on aluksi todettava, että SEUT 107 artiklan 1 kohdassa määrätään, että jollei perussopimuksissa toisin määrätä, jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu sisämarkkinoille siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

99 Näin ollen SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna valtiontukena on pidettävä ainoastaan suoraan tai välillisesti valtion varoista myönnettyjä tai lisäkustannuksia valtiolle merkitseviä etuja. Tämän määräyksen ja SEUT 108 artiklassa käyttöön otettujen menettelysääntöjen sanamuodosta johtuu, että muista varoista kuin valtion varoista myönnetyt edut eivät kuulu kyseessä olevien määräysten soveltamisalaan (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-72/91 ja C-73/91, Sloman Neptun, tuomio 17.3.1993, Kok., s. I-887, Kok. Ep. XIV, s. I-47, 19 kohta; asia C-200/97, Ecotrade, tuomio 1.12.1998, Kok., s. I-7907, 35 kohta ja asia C-379/98, PreussenElektra, tuomio 13.3.2001, Kok., s. I-2099, 58 kohta).

100 Tässä yhteydessä on todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan valtion varojen siirtoa ei tarvitse osoittaa kaikissa tapauksissa, jotta yhdelle tai useammalle yritykselle myönnetty etu voitaisiin katsoa SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi valtiontueksi (ks. vastaavasti asia C-387/92, Banco Exterior de España, tuomio 15.3.1994, Kok., s. I-877, 14 kohta; asia C-6/97, Italia v. komissio, tuomio 19.5.1999, Kok., s. I-2981, 16 kohta ja asia C-482/99, Ranska v. komissio, tuomio 16.5.2002, Kok., s. I-4397, 36 kohta).

101 Tukena pidetään siten muun muassa toimenpiteitä, jotka eivät ole avustuksia sanan suppeassa merkityksessä mutta jotka eri tavoin alentavat yrityksen vastattavaksi tavallisesti kuuluvia kustannuksia ja ovat siten sekä luonteeltaan että vaikutuksiltaan avustusten kaltaisia (ks. vastaavasti em. asia Banco Exterior de España, tuomion 13 kohta; asia C-75/97, Belgia v. komissio, tuomio 17.6.1999, Kok., s. I-3671, 23 kohta ja asia C-156/98, Saksa v. komissio, tuomio 19.9.2000, Kok., s. I-6857, 25 kohta).

102 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 107 artiklan 1 kohdassa määritellään valtion toimenpiteet niiden vaikutusten perusteella (asia C-124/10 P, komissio v. EDF, tuomio 5.6.2012, 77 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

103 Koska valtion toimenpiteet ovat kuitenkin muodoltaan erilaisia ja niitä on analysoitava niiden vaikutusten perusteella, ei voida sulkea pois sitä, että useampia valtion peräkkäisiä toimenpiteitä on pidettävä SEUT 107 artiklan 1 kohdan soveltamiseksi yhtenä ainoana toimenpiteenä, kuten Bouygues-yhtiöt ja komissio perustellusti väittävät.

104 Näin voi olla erityisesti silloin, kun peräkkäisillä toimenpiteillä on muun muassa niiden aikajärjestyksen, niiden tavoitteen ja yrityksellä toimenpiteiden toteuttamishetkellä olevan tilanteen suhteen niin läheiset yhteydet keskenään, että on mahdotonta erotella niitä toisistaan (ks. vastaavasti asia 72/79, komissio v. Italia, tuomio 24.4.1980, Kok., s. 1411, 24 kohta).

105 Tästä seuraa, että kun unionin yleinen tuomioistuin on katsonut, että oli välttämätöntä yksilöidä valtion talousarvion pienentyminen tai tähän talousarvioon riittävän konkreettisesti kohdistuva taloudellinen riski, joka on läheisessä yhteydessä siihen erityiseen etuun, joka johtuu joko 4.12.2002 annetusta ilmoituksesta tai osakaslainatarjouksesta ja vastaa sitä tai on siitä vastikkeena, se on tehnyt oikeudellisen virheen soveltaessaan arviointiperustetta, joka on omiaan sulkemaan pois sen mahdollisuuden, että näitä valtion toimenpiteitä voitaisiin pitää yhtenä ainoana toimenpiteenä niiden välisten yhteyksien ja niiden vaikutusten perusteella.

106 Tämän jälkeen on todettava, että oikeuskäytännöstä ilmenee, että valtion toimenpide, jonka perusteella yritykset, joihin sitä sovelletaan, voivat päästä parempaan asemaan kuin muut ja luoda riittävän konkreettisen riskin valtiolle tulevaisuudessa syntyvistä lisäkustannuksista, voi rasittaa valtion varoja (ks. vastaavasti em. asia Ecotrade, tuomion 41 kohta).

107 Unionin tuomioistuimella on ollut tilaisuus täsmentää erityisesti, että valtion takauksen muodossa myönnetyt edut voivat merkitä lisäkustannuksia valtiolle (ks. vastaavasti em. asia Ecotrade, tuomion 43 kohta ja asia C-275/10, Residex Capital IV, tuomio 8.12.2011, 39-42 kohta, Kok., s. I-13043).

108 Unionin tuomioistuin on jo todennut, että koska taloudellisesti tarkastellen se markkinaolosuhteiden muutos, jonka tietyille yrityksille välillisesti myönnetty etu synnyttää, perustuu julkisen vallan verovarojen menetykseen, ei se, että sijoittaja tekee sijoituspäätöksensä itsenäisesti, poista mainitun varojen menetysten ja kyseisten yritysten saaman edun välistä yhteyttä (ks. vastaavasti em. asia Saksa v. komissio, tuomion 25–28 kohta).

109 Näin ollen valtiontuen toteamiseksi komission on todettava riittävän suora yhteys yhtäältä tuensaajalle myönnetyn edun ja toisaalta valtion talousarvion pienentymisen tai jopa talousarvioon riittävän konkreettisesti kohdistuvan taloudellisen riskin välillä (ks. vastaavasti asia C-279/08 P, komissio v. Alankomaat, tuomio 8.9.2011, 111 kohta, Kok., s. I-7671).

110 Toisin kuin unionin yleinen tuomioistuin on katsonut, ei sitä vastoin ole välttämätöntä, että tällainen pienentyminen tai riski vastaisi mainittua etua, että edun vastikkeena olisi tällainen pienentyminen tai riski ja että kyseinen etu olisi luonteeltaan samanlainen kuin niiden valtion varojen sitominen, josta se johtuu.

111 Tästä seuraa, että unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisia virheitä sekä valvoessaan komission suorittamaa valtion toimenpiteen, jolla myönnetään valtiontukea, yksilöintiä että tutkiessaan yksilöidyn edun ja komission toteaman valtion varojen sitomisen välistä yhteyttä.

112 Tätä toteamusta ei horjuta Ranskan tasavallan väite, jonka mukaan unionin yleinen tuomioistuin on suorittanut valituksenalaisen tuomion 301–310 kohdassa edun ja valtion varojen sitomisen välisen yhteyden kokonaisarvioinnin. Tämän tuomion 96 kohtaan sisältyvästä yhteenvedosta nimittäin ilmenee, että unionin yleinen tuomioistuin on suorittanut tämän tutkimisen vain tämän tuomion 105 ja 110 kohdassa yksilöityihin virheellisiin arviointiperusteisiin nähden.

113 Koska unionin yleisen tuomioistuimen tekemät virheet voivat vaikuttaa arviointiin, joka on johtanut valituksenalaisen tuomion 310 kohdan päätelmään, jonka mukaan komissio on soveltanut väärin valtiontuen käsitettä, Bouygues-yhtiöiden toisen valitusperusteen ensimmäinen osa ja komission toisen valitusperusteen ensimmäinen osa on hyväksyttävä.

114 Näissä olosuhteissa ja ilman, että olisi tarpeen tutkia muita valitusperusteita, valituksenalainen tuomio on kumottava.

Unionin yleisessä tuomioistuimessa nostettu kanne

115 Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 61 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan silloin, kun unionin yleisen tuomioistuimen päätös kumotaan, unionin tuomioistuin voi itse ratkaista asian lopullisesti, jos asia on ratkaisukelpoinen.

116 Nyt käsiteltävissä asioissa unionin tuomioistuimella on käytettävissään tarpeelliset tiedot, jotta se voi ratkaista lopullisesti yhtäältä riidanalaisen päätöksen 1 artiklan kumoamisvaatimuksen siltä osin kuin komissio on kieltäytynyt luokittelemasta heinäkuusta 2002 alkaen annettuja ilmoituksia valtiontueksi asiassa T-450/04, ja toisaalta Ranskan tasavallan ja FT:n asioissa T-425/04 ja T-444/04 nostamien kanteiden toisen kanneperusteen toisen osan ja kolmannen kanneperusteen siltä osin kuin kyseinen osa ja kyseinen kanneperuste koskee riidanalaisessa päätöksessä tehtyä toteamusta Ranskan valtion FT:lle myöntämästä edusta.

Riidanalaisen päätöksen 1 artiklan kumoamista koskeva vaatimus asiassa T-450/04

117 Tämän tuomion 70–79 kohdasta ilmenee, ettei riidanalaisessa päätöksessä oteta kantaa Bouygues-yhtiöiden kanteluun siltä osin kuin ne ovat väittäneet, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset ovat itsessään valtiontukea.

118 Näin ollen kanneperusteet, jotka koskevat riidanalaisen päätöksen 1 artiklan kumoamista siltä osin kuin komissio on kieltäytynyt luokittelemasta heinäkuusta 2002 alkaen annettuja ilmoituksia valtiontueksi, ovat tehottomat.

Ranskan tasavallan ja FT:n esittämän toisen kanneperusteen toinen osa ja kolmas kanneperuste siltä osin kuin kyseinen osa ja kyseinen kanneperuste koskevat riidanalaisessa päätöksessä olevaa toteamusta Ranskan valtion FT:lle myöntämän edun olemassaolosta

Asianosaisten lausumat

119 Ranskan tasavalta ja FT väittävät toisen kanneperusteensa toisessa osassa, että komissio on päätellyt virheellisesti valtiontuen olemassaolon kahden erillisen seikan perusteella eli yhtäältä heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten, ja toisaalta Ranskan valtion joulukuussa 2002 toteuttamien toimenpiteiden perusteella. Nämä seikat ovat kuitenkin tapahtuneet eri aikoihin, eikä niitä voida pitää yhtenä ainoana toimenpiteenä. Komissio onkin niiden mukaan myöntänyt itse, ettei mikään näistä seikoista erikseen tarkasteluna riitä tämän päätelmän tekemiseen.

120 Kolmannella kanneperusteellaan Ranskan tasavalta ja FT väittävät muun muassa, että komissio on tehnyt riidanalaisessa päätöksessä ilmeisiä arviointivirheitä katsoessaan, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset voidaan ymmärtää markkinoilla niin, että ne sitovat Ranskan valtiota ja että niillä oli vaikutusta markkinatilanteeseen joulukuussa 2002. FT väittää lisäksi, että komission näkemys siitä, että osakaslainatarjous antoi FT:lle etua, joka ei ole asiantuntevan yksityisen sijoittajan kriteerin mukainen, sisältää myös ilmeisen arviointivirheen.

121 Ranskan tasavalta ja FT väittävät siten, että 12.7.2002 annetun ilmoituksen aikaan FT:n suhteen toteutettavien toimenpiteiden luonnetta ei ollut päätetty eikä mitään sijoituspäätöstä, joka voitaisiin luokitella Ranskan valtion sitoutumiseksi, ollut tehty. Tätä yleistä, ehdollista ja oikeudellisesti sitomatonta ilmoitusta ei voida luokitella Ranskan valtion selväksi, täsmälliseksi ja peruuttamattomaksi sitoumukseksi.

122 Ranskan tasavalta ja FT kiistävät lisäksi sen, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset olisivat vaikuttaneet markkinoilla toimijoiden näkemyksiin joulukuussa 2002 ja saaneet aikaan FT:n osakkeiden ja joukkovelkakirjojen arvon epätavallisen ja huomattavan kasvun. Erityisesti 28.4.2004 päivätyn raportin päätelmät perustuivat epäasianmukaiseen analysointimenetelmään ja ne olivat riittämättömiä, jotta niiden perusteella olisi voitu todeta sekä FT:n osakekurssien merkittävän epätavallinen kehitys heinäkuussa 2002 että 12.7.2002 annetun ilmoituksen ja tällaisen kehityksen välinen syy-yhteys.

123 Ranskan tasavalta ja FT täsmentävät tästä, että kyseisessä kertomuksessa viitattiin vain 12.7.2002 annetun ilmoituksen väitettyihin vaikutuksiin heinäkuun 2002 markkinoihin. Siinä ei myöskään ole voitu analysoida 12.7.2002 annetun ilmoituksen oletettuja vaikutuksia joulukuun 2002 markkinatilanteeseen, kun otetaan huomioon se, ettei ole mahdollista erotella niitä muista heinäkuun ja joulukuun 2002 välillä sattuneista seikoista, kuten FT:n hyvät tulokset ja toiminnalliset näkymät vuoden 2002 toisella puoliskolla, Mobilcom-yhtiön tilanteen ratkaiseminen, uuden pääjohtajan nimittäminen ja vakauttamissuunnitelman esitteleminen.

124 FT toteaa lopuksi, että komissio myöntää, ettei osakaslainatarjous sellaisenaan anna FT:lle etua, koska se ei ole hyväksynyt tätä tarjousta, ja se väittää, ettei ollut mahdollista, että tämä tarjous olisi voitu ymmärtää markkinoilla Ranskan valtion sitoumukseksi, joka ylittää sen osallistumisen tulevaisuudessa pääomakorotukseen, koska kyseinen hanke oli tiukasti rajoitettu 9 miljardin euron määrään ja sen kesto 18 kuukauteen. Markkinoiden myönteinen reaktio johtui periaatteessa FT:n uuden pääjohtajan nimittämisestä ja sen toiminnallisen suorituskyvyn parantamissuunnitelmasta.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

125 Ranskan tasavalta ja FT väittävät lähinnä, että komissio on tehnyt virheitä katsoessaan, että Ranskan valtion 12.7.2002 ja 20.12.2002 välisenä aikana toteuttamat toimenpiteet olivat yksi ainoa toimenpide, että 12.7.2002 annettu ilmoitus sisälsi Ranskan valtion sitoumuksen, että heinäkuusta 2002 alkaen annetuilla ilmoituksilla oli vaikutusta markkinoiden ostajien näkemykseen joulukuussa 2002 ja että FT sai osakaslainatarjouksesta etua.

126 Tästä on todettava ensinnäkin, että muun muassa riidanalaisen päätöksen 188 ja 189 perustelukappaleesta ilmenee, ettei komission toteamus valtiontuesta perustu Ranskan valtion sitoumukseen, joka sen väitetään antaneen 12.7.2002 annetun ilmoituksen yhteydessä.

127 Riidanalaisen päätöksen 194 perustelukappaleesta ilmenee muun muassa, että komissio katsoi, että ”osakaslaina (jolla ennakoitiin valtion osallistumista yrityksen pääomarakenteen vahvistamiseen) on FT:n hyväksi myönnettyä etua, sillä sen avulla yritys voi lisätä rahoituskeinojaan ja vakuuttaa markkinat kyvystään maksaa erääntyvät lainat”. Se lisäsi, että vaikka FT ei hyväksynyt tätä tarjousta, ”markkinoiden saama mielikuva kyseisen lainan myöntämisestä on omiaan tuomaan etua FT:lle, koska markkinoilla uskottiin, että [FT:n] taloudellinen tilanne oli vakaampi”.

128 Riidanalaisen päätöksen 196 perustelukappaleessa komissio lisäsi valtion varojen sitomista koskevassa analyysissään, että ”valtiolle koitui mahdollisia lisäkustannuksia sen ilmoittaessa osakaslainan käyttöönasettamisesta ja täyttäessä kyseisen käyttöönasettamisen ennakkoedellytyksiä – –, jolloin markkinoilla syntyi mielikuva, että laina oli käytännössä jo asetettu käyttöön [ja] myös ERAP:n parafoiman ja allekirjoittaman osakaslainasopimuksen lähettämisestä FT:lle.”

129 Tästä seuraa, että komissio katsoi, että 4.12.2002 annettu ilmoitus ja osakaslainatarjous ovat yhdessä tarkasteluina antaneet edun, joka merkitsee valtion varojen sitomista SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

130 Siltä osin kuin Ranskan tasavalta ja FT katsovat, että kun komissio on tutkinut yhdessä 4.12.2002 annettua ilmoitusta ja osakaslainatarjousta, se on tehnyt virheen, on tässä yhteydessä todettava, että kuten tämän tuomion 103 ja 104 kohdassa on todettu, valtion toimenpiteet voivat olla muodoltaan erilaisia ja niitä on näin ollen analysoitava niiden vaikutusten perusteella. Näin ollen ei voida heti aluksi sulkea pois sitä, että useita peräkkäisiä valtion toimenpiteitä on pidettävä yhtenä ainoana toimenpiteenä erityisesti silloin, kun kyseiset toimenpiteet liittyvät muun muassa niiden aikajärjestyksen, niiden päämäärän ja yrityksen tilanteen suhteen niin kiinteästi toisiinsa, että on mahdotonta erottaa niitä toisistaan.

131 On ilmeistä, ettei 4.12.2002 annettua ilmoitusta voida erottaa osakaslainasta, jota on tarjottu 9 miljardin euron luottorajan muodossa ja joka mainitussa ilmoituksessa nimenomaisesti mainitaan. Tähän on lisättävä, että 4.12.2002 tehty ilmoitus annettiin samana päivänä kuin osakaslaina ilmoitettiin komissiolle.

132 Näin ollen komissio on perustellusti katsonut, että FT sai 4.12.2002 julkistetusta ja ilmoitetusta osakaslainasta SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua etua.

133 Kuten tämän tuomion 4, 6, 10 ja 15 kohdassa on todettu, riidanalaisen päätöksen 212 perustelukappaleesta ilmenee ensinnäkin, että vuoden 2002 maaliskuusta heinäkuuhun Moody's ja S & P olivat laskeneet FT:n luottokelpoisuusluokituksen viimeiselle varmalle investointitasolle kielteisin näkymin ja todeten, että FT säilytti tämän tason vain Ranskan valtion FT:tä koskevien ilmoitusten vuoksi.

134 Riidanalaisen päätöksen alaviitteistä 112 ja 116 ilmenee tämän jälkeen, että markkinat saattoivat katsoa viimeistään 9.12.2002, että tämän tuomion 132 kohdassa mainittu Ranskan valtion toimenpide oli varmistanut FT:n velkojenmaksukyvyn seuraavien 12 kuukauden osalta.

135 Tämän tuomion 14 ja 17 kohdasta ilmenee, että FT oli laskenut liikkeelle 11.12. ja 12.12.2002 peräkkäisiä joukkovelkakirjalainoja yhteensä 2,9 miljardin euron arvosta, 15.1.2003 se oli laskenut liikkeelle joukkovelkakirjalainoja yhteensä 5,5 miljardin euron arvosta ja 10.2.2003 se oli uudistanut osan erääntyvästä 15 miljardin euron syndikoidusta luotosta.

136 Edellä todetusta ilmenee, kuten komissio on perustellusti todennut riidanalaisen päätöksen 194 perustelukappaleessa, että osakaslaina merkitsee SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea, koska sen avulla FT "voi lisätä rahoituskeinojaan ja vakuuttaa markkinat kyvystään maksaa erääntyvät lainat".

137 Myös SEUT 107 artiklan 1 kohtaan sisältyvästä valtion varojen sitomisen edellytyksestä on todettava, että osakaslaina koskee 9 miljardin euron luottorajan avaamista. Vaikka tosin pitääkin paikkansa, että FT ei ole allekirjoittanut sille lähetettyä lainasopimusta, se olisi voinut allekirjoittaa sen haluamanaan ajankohtana, jolloin sillä olisi ollut oikeus saada 9 miljardin euron summa välittömästi käyttöönsä, kuten komissio on perustellusti todennut riidanalaisen päätöksen 196 artiklassa.

138 Komissio on todennut riidanalaisen päätöksen alaviitteessä 116, että FT on kuvaillut 5.12.2002 sijoittajille osoitetussa esityksessä, että Ranskan valtion "luottolimiitti" on heti käytettävissä, että samana päivänä S & P ilmoitti, että Ranskan valtio myöntäisi välittömästi osakaslainan, että Ranskan kansalliskokouksen talousvaliokunnalle ilmoitettiin, että osakaslaina on "jo asetettu FT:n käyttöön", ja että Moody's oli ilmoittanut 9.12.2002 "myönnetystä 9 miljardin euron luottolimiitistä".

139 Kun kuitenkin yhtäältä otetaan huomioon mahdolliset 9 miljardin euron suuruiset lisäkustannukset valtion varoista ja toisaalta tämän tuomion 107 kohdassa mainittu oikeuskäytäntö, komissio on todennut perustellusti, että etu, johon tämän tuomion 132 kohdassa viitataan, on myönnetty SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla valtion varoista.

Ranskan tasavallan ja FT:n esittämän toisen kanneperusteen toisen osan ja kolmannen kanneperusteen sekä Ranskan tasavallan ja FT:n muiden kanneperusteiden muut näkökohdat

140 On todettava, että oikeusriita ei ole ratkaisukelpoinen Ranskan tasavallan ja FT:n esittämän toisen ja kolmannen kanneperusteen osalta siltä osin kuin nämä perusteet kohdistuvat komission soveltamaan asiantuntevan yksityisen sijoittajan kriteeriin.

141 Sama pätee Ranskan tasavallan ja FT:n ensimmäiseen kanneperusteeseen, joka koskee olennaisten menettelymääräysten rikkomista ja puolustautumisoikeuksien loukkaamista, ja Ranskan tasavallan neljänteen kanneperusteeseen, joka koskee perustelujen puuttumista ja näin ollen Bouygues-yhtiöiden vaatimusta riidanalaisen päätöksen 2 artiklan kumoamisesta.

142 Näin ollen asiat T-425/04, T-444/04 ja T-450/04 on palautettava unionin yleiseen tuomioistuimeen, jotta se lausuu mainitusta kanneperusteen osasta ja mainituista kanneperusteista ja väitteistä sekä sille esitetystä vaatimuksesta, josta unionin tuomioistuin ei ole vielä lausunut.

Oikeudenkäyntikulut

143 Koska asiat palautetaan unionin yleisen tuomioistuimen ratkaistaviksi, oikeudenkäyntikuluista on päätettävä myöhemmin.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asiat seuraavasti:

1) Unionin yleisen tuomioistuimen yhdistetyissä asioissa T-425/04, T-444/04, T-450/04 ja T-456/04, Ranska ym. v. komissio, 21.5.2010 antama tuomio kumotaan.

2) Asiat T-425/04, T-444/04 ja T-450/04 palautetaan unionin yleisen tuomioistuimen ratkaistaviksi, jotta se lausuu niistä kanneperusteista ja niistä sille esitetyistä vaatimuksista, joista unionin tuomioistuin ei ole lausunut.

3) Oikeudenkäyntikuluista päätetään myöhemmin.

Allekirjoitukset